

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Johdanto

Euroopan neuvoston puitteissa 28 päivänä tammikuuta 1981 tehty yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 35—36/1992, jäljempänä *tietosuojayleissopimus*) tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä lokakuuta 1985 ja Suomen osalta 1 päivänä huhtikuuta 1992. Tietosuojayleissopimusta on täydennetty 8 päivänä marraskuuta 2001 tehdyllä valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevalla lisäpöytäkirjalla (ETS nro 181, SopS 78/2012). Eduskunta on hyväksynyt lisäpöytäkirjan lailla 408/2012 ja se tuli Suomen osalta voimaan 1 päivänä marraskuuta 2012 (valtioneuvoston asetus 535/2012). Yleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja (jäljempänä *muutospöytäkirja*) avattiin allekirjoittamista varten 10 päivänä lokakuuta 2018, jolloin myös Suomi allekirjoitti sen.

Euroopan unionin perussopimusten mukaisesti toimivalta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välillä on tietosuojayleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen soveltamisalalla luonteeltaan jaettava. Euroopan unioni on käyttänyt toimivaltaansa antaa säännöksiä henkilötietojen käsittelystä jäsenvaltioissa hyväksymällä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojaa-asetus) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämisestä, tutkimisesta, paljastamisesta tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta.

Tietosuojayleissopimuksen määräykset on pantu Suomessa alun perin täytäntöön henkilörekisterilailalla (471/1987) ja myöhemmin henkilötietolailalla (523/1999), jonka säännökset perustuivat suurimmaksi osaksi kumottuun direktiiviin. Kumotun henkilötietolain korvaavat yleissopimuksen täytäntöönpanosäädöksinä yleisen tietosuojaa-asetuksen lisäksi tietosuojalaki (1050/2018) ja laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018). Unionin yleisesti sovellettava tietosuojalainsäädäntö sekä sitä täydentävä kansallinen lainsäädäntö ja täytäntöönpanosäädökset muodostavat samalla yleissopimuksen muutospöytäkirjan täytäntöönpanolainsäädännön EU:n jäsenvaltioissa, lukuun ottamatta sellaisia oikeudenaloja, joihin liittyvä henkilötietojen käsittely ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan. Lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä sisältyy runsaasti

erityislainsäädäntöön, joka sisältää esimerkiksi rekisterisääntelyä, tarkempia erityisten henkilötietoryhmien käsittelyä koskevia säännöksiä ja poikkeuksia rekisteröidyn oikeuksiin. Myös näiden säännösten olisi täytettävä muutetun yleissopimuksen vaatimukset.

Euroopan unionilla on toimivalta hyväksyä ne muutospöytäkirjan määräykset, joissa tarkoitetuissa asioissa se on käyttänyt sisäistä toimivaltaansa. Muilta osin muutospöytäkirjan määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan. Euroopan unionin neuvosto on 9 päivänä huhtikuuta 2019 valtuuttanut jäsenvaltiot ratifioimaan muutospöytäkirjan toimien yhdessä unionin edun mukaisesti, siltä osin kuin sen määräykset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan ratifioinnin yhteydessä annettavan selityksen muutetun yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohdan tulkinna.

Muutospöytäkirjan ratifioiminen edellyttäisi asiasisältöisiä lainmuutoksia, jotka liittyvät henkilötietojen käsittelyyn kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä. Esitysluonnokseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä lakiehdotukset henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta.

Vastausohjeet vastaanottajille

Oikeusministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Myös muut kuin alla Jakelu-kohdassa mainitut tahot voivat antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi oikeusministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin.

Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Huomaattehan, että kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan oikeusministeriölle viimeistään 29.11.2019.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta antaa erityisasiantuntija Virpi Koivu p. 02951 50071
(etunimi.sukunimi@om.fi).

Liitteet:

[HE-luonnos_pöytäkirja CETS 223_3-10-2019 fi.pdf](#) - HE-luonnos

[HE-luonnos_pöytäkirja CETS 223_3-10-2019 sv.pdf](#) - Utkast till RP

Jakelu:

Ahvenanmaan maakunnan hallitus/Ålands landskapsregering
Datainspektionen
Eduskunnan oikeusasiamies
Lainsäädännön arviointineuvosto
Oikeuskansleri
Poliisihallitus
Puolustusministeriö
Puolustusvoimat/ pääesikunta
Rajavartiolaitos
Sisäministeriö
Suojelupoliisi
Tiedusteluvalvontavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Ulkoministeriö
Valtiovarainministeriö

Lausunnonantajan lausunto

Onko näkemyksenne mukaan muutospöytäkirjan ratifiointille esteitä?

Näkemykset esityksen vaikutusten arviointiin

Kommentit 1. lakiehdotukseen

Kommentit 2. lakiehdotukseen

Kommentit 3. ja 4. lakiehdotukseen

Suurpää Helka Johanna
OM

Koivu Virpi
OM